

Redactare: Bianca Vișan
Tehnoredactare: Adriana Vlădescu
Design copertă & pregătire de tipar: Marius Badea

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
BOGHIU, EMILIA

BOGHIU, EMILIA
Ghid practic de gramatica limbii române pentru Evaluarea Națională
Emilia Boghiu - Ed. a 3-a. - Pitești : Paralela 45, 2020
ISBN 978-973-47-3205-0

811.135.1

Copyright © Editura Paralela 45, 2020
Prezenta lucrare folosește denumiri ce constituie mărci înregisterate,
iar conținutul este protejat de legislația privind dreptul de proprietate intelectuală.
www.edituraparalela45.ro

EMILIA BOGHIU

GHID PRACTIC DE GRAMATICA LIMBII ROMÂNE PENTRU EVALUAREA NAȚIONALĂ

ediția a III-a

Editura Paralela 45

*** *Gramatica limbii române*, Editura Academiei Române, București, 2005.

*** *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române*, Editura Univers Enciclopedic, București, 2005.

Mioara Avram, *Gramatica pentru toți*, Editura Humanitas, București, 1997.

Mihail Andrei și Iulian Ghiță, *Limba română. Fonetica, lexicologie, morfosintaxă. Sinteze și exerciții*, Editura Corint, București, 1996.

Carmen Iordăchescu, *Fonetica. Vocabular*, Editura Carminis, Pitești.

Ştefania Popescu, *Gramatica practică a limbii române*, Editura Lider, București, 1997.

Mihail Stan, *Aspecte ortografice, ortoepice și morfologice ale limbii române conform DOOM*, Editura Grup Editorial Art, București, 2008.

Cuprins

CUVÂNT-ÎNAINTE.....	5
LIMBA ROMÂNĂ	6
MORFOLOGIA	7
SUBSTANTIVUL.....	7
ARTICOLUL	17
Articolul hotărât enclitic	17
Articolul nehotărât proclitic	18
Articolul posesiv	19
Articolul demonstrativ adjecțival	20
<i>Substantivul. Exerciții</i>	21
<i>Substantivul și articolul. Grile</i>	23
ADJECTIVUL	26
<i>Adjectivul. Exerciții</i>	29
<i>Adjectivul. Grile</i>	30
<i>Substantivul și adjecțivul. Texte propuse pentru analiză</i>	32
PRONUMELE	33
Pronumele personal.....	34
Pronumele personal de politețe (de reverență)	39
Pronumele personal de întărire	41
Adjectivul pronominal de întărire	42
<i>Pronumele personale. Exerciții</i>	43
<i>Pronumele personale. Grile</i>	45
<i>Texte propuse pentru rezolvare</i>	46
Pronumele demonstrativ	47
Adjectivul pronominal demonstrativ	50
<i>Pronumele demonstrativ. Exerciții</i>	51
Pronumele nehotărât (Indefinit)	52
Locuțiunile pronominale nehotărâte	55
Adjectivul pronominal nehotărât	56
<i>Pronumele nehotărât. Exerciții</i>	58
<i>Pronumele nehotărât. Grile</i>	58
Pronumele negativ	60
Adjectivul pronominal negativ	62
<i>Pronumele negativ. Exerciții</i>	63
<i>Pronumele negativ. Grile</i>	63
Pronumele reflexiv	64
<i>Pronumele reflexiv. Exerciții</i>	66
Pronumele posesiv	67

Adjectivul pronominal posesiv	70
<i>Pronumele și adjectivul posesiv. Exerciții</i>	72
Pronumele relativ	74
Adjectivul pronominal relativ	77
<i>Pronumele și adjectivul relativ. Exerciții</i>	78
Pronumele interogativ	79
Adjectivul pronominal interogativ	80
<i>Pronumele relativ și pronumele interogativ. Grile</i>	81
NUMERALUL	83
Numeralul cardinal	83
Numeralul multiplicativ	85
Numeralul distributiv	86
Numeralul adverbial	86
Numeralul ordinal	86
<i>Numeralul. Exerciții</i>	88
VERBUL	90
Locuțiunile verbale	102
<i>Verbul. Grile</i>	103
<i>Texte propuse pentru analiză</i>	104
<i>Verbul. Exerciții</i>	106
ADVERBUL	107
Locuțiunile adverbiale	109
<i>Adverbul. Exerciții</i>	110
<i>Adverbul. Grile</i>	111
PREPOZIȚIA	113
Locuțiunile prepoziționale	114
CONJUNCȚIA	115
Locuțiunile conjuncționale	116
INTERJECTIA	117
MORFOLOGIA – recapitulare	118
 SINTAXA	120
ATRIBUTUL	123
ATRIBUTIVA (AT)	124
<i>Atributul și atributiva. Exerciții</i>	125
COMPLEMENTUL DIRECT	126
COMPLETIVA DIRECTĂ (CD)	127
<i>Completiva directă. Exerciții</i>	128
COMPLEMENTUL INDIRECT	129
COMPLETIVA INDIRECTĂ (CI)	130
<i>Completiva indirectă. Exerciții</i>	131
SUBIECTUL	132
SUBIECTIVA (SB)	134
<i>Subiectul și subiectiva. Exerciții</i>	137

PREDICATUL	139
Predicatul verbal	139
Predicatul nominal	139
PREDICATIVA (PR)	141
<i>Predicatul și predicativa. Exerciții</i>	143
CIRCUMSTANȚIALUL DE LOC	145
CIRCUMSTANȚIALA DE LOC (CL)	147
CIRCUMSTANȚIALUL DE TIMP	148
CIRCUMSTANȚIALA DE TIMP (CT)	149
CIRCUMSTANȚIALUL DE MOD	150
CIRCUMSTANȚIALA DE MOD (CM)	151
CIRCUMSTANȚIALUL DE CAUZĂ	152
CIRCUMSTANȚIALA DE CAUZĂ (CZ)	153
CIRCUMSTANȚIALUL DE SCOP	154
CIRCUMSTANȚIALA DE SCOP (CS)	155
CIRCUMSTANȚIALA CONDIȚIONALĂ (CT)	156
CIRCUMSTANȚIALA CONCESIVĂ (CV)	157
CIRCUMSTANȚIALA CONSECUTIVĂ (CNS)	159
 SCRIEREA CORECTĂ	160
SEMNELE DE PUNCTUAȚIE	160
<i>Semnele de punctuație. Aplicație</i>	165
SEMNELE DE ORTOGRAFIE	166
 VOCABULARUL	168
Probleme de semantică	170
Sens propriu de bază, sens secundar, sens figurat	172
Îmbogățirea vocabularului	174
Mijloace interne de îmbogățire a vocabularului	174
Mijloace externe de îmbogățire a vocabularului	178
 FONETICA	180
Despărțirea cuvintelor în silabe	184
<i>Fonetica. Exerciții</i>	186
 RECAPITULARE FINALĂ – TESTE-GRILĂ	187
REZOLVĂRI	195
BIBLIOGRAFIE	212

1. Gramatica – morfologia
 – sintaxa
 2. Vocabularul
 3. Fonetica
 4. Istoria limbii
 5. Stilistica limbii

Gramatica

MORFOLOGIA

- părțile de vorbire
1. substantiv
  2. articol
  3. adjектив
  4. pronume
  5. numeral
  6. verb
  7. adverb
  8. prepoziție
  9. conjuncție
  10. interjecție

SINTAXA

- părțile de propoziție
 (funcții sintactice)
1. subiect
  2. predicat
    - nume predicativ
  3. atribut
  4. complement
  5. predicativ suplimentar¹

SINTAXA FRAZEI

Îmbinarea propozițiilor în fraze se face după aceeași logică, cea a părților de propoziție.

¹ Funcția de element predicativ suplimentar (numit de *Gramatica Academiei* 2005 doar *predicativ suplimentar*) nu apare în programele pentru evaluarea națională, nici în cele de admitere la facultate.

MORFOLOGIA

SUBSTANTIVUL

I. DEFINIȚIE. Substantivul este o clasă lexico-gramaticală deschisă, o parte de vorbire flexibilă, care denumește obiecte (ființe, lucruri, stări sufletești, fenomene ale naturii, noțiuni).

II. TAXONOMIE²

1. După obiectul denumit
  - comune: *floare, viață-de-vie;*
  - proprii: *Ion, Mihai Eminescu.*
2. După structură
  - simple: *cultură, Ștefania;*
  - compuse: *Invitație la vals (titlu); Colegiul Național „Dimitrie Cantemir”.*

III. CATEGORII GRAMATICALE

1. Gen: masculin / feminin / neutru.
2. Număr: singular / plural.
3. Caz: nominativ, acuzativ, dativ, genitiv, vocativ
 (N, A, D, G, V).

Observații

- Substantive *epicene*: au aceeași formă pentru ambele sexe la unele animale.
Exemplu: Tânăr, elefant, cămilă.
- Substantive *heteronime*: au forme diferențiate.
Exemplu: băiat – fată; găină – cocoș.
- Substantive *mobile*: se formează femininul de la masculin prin derivare cu sufix (fenomenul se numește *moțiune*).
Exemplu: preot – preoteasă; profesor – profesoară.
- Substantive *colective*: au formă de singular, dar înțeles de plural.
Exemplu: prundă, brădet, tineret, stol.
- Substantive *defective*
  - de plural: *aur, argint, miere;*
  - de singular: *ochelari, câțăi.*

² Taxonomie = clasificare pe criterii științifice.

- Substantive cu aceeași formă la singular și la plural (*ardei, ochi*).
- Orice literă singură este substantiv masculin sau neutru.
Exemplu: Am scris un *a* de mâna și doi *a* de tipar (masculin).
A scris *a-urile* cu roșu (neutru).

IV. FUNCȚII SINTACTICE

A. NOMINATIV

1. Subiect (cine?; ce?)

Exemplu: Copaci infloresc primăvara.

Mie îmi place muzica.

Pe deal se vede casa ta.

La înălțime, îți vâjâie urechile.

Observații:

- Substantivele cu funcție de subiect cer ca verbul predicat să fie la persoana a III-a.
- Un substantiv propriu compus reprezintă o singură parte de propoziție: *Învață la Colegiul Național „Dimitrie Cantemir”*.

2. Nume predicativ (cine este?; ce este?)

Exemplu: Eu sunt Ion.

Dan este elev.

„Împărat slăvit *e codrul*” (M. Eminescu)

„Un cuptor *e roșul soare*,^{1/}

Și cărbune sub picioare

E nisipul^{2/} (G. Coșbuc)

Predicatul nominal = vb. cop. + n. p.

3. Apoziție (care?) – Este un atribut, care vine cu o explicație suplimentară. Se pot întâlni două feluri de apozitii: simple și dezvoltate.

▪ Apoziție simplă

Exemplu: Ștefan, voievodul, era un om impulsiv.

Subsemnată, Popescu Ana, vă rog să...

(Aici sunt două apozitii simple; subiectul e inclus: *eu*.)

Observații

- De obicei, apozitia se desparte prin virgule de restul textului. Totuși apare și fără virgulă: Au dat premiul orașului Brașov.

- Atenție la apozitia aflată pe lângă un pronume absent:
[Voi] Ați venit trei oameni și eu am nevoie doar de unul.

▪ Apoziție dezvoltată

Exemplu: Prietenul meu, un pasionat colecționar de timbre cu păsări, va deschide o expoziție.

Observație: În interiorul apozitiei dezvoltate, un singur cuvânt constituie nucleul și este în nominativ: *colecționar*. Celelalte se analizează obișnuit:

pasionat = atribut adjectival/ adjectiv în N;

de timbre = atribut substantival/ substantiv în A etc.

B. ACUZATIV

1. Complement direct (pe cine?; ce?)

Exemplu: L-am adus pe băiat în oraș.

Ai văzut coroana regelui?

2. Complement indirect (despre cine?; despre ce?; pentru cine?; pentru ce?; cu cine?; cu ce?; de cine?; de ce?; la cine?; la ce?; pe ce? etc.)

Exemplu: Vorbim despre vreme. Mă gândesc la vacanță.

„Apără-mă de găini, că de câini nu mă tem.” (I. Creangă)

Observație: Nu confundați complementul direct cu complementul indirect care se subordonează unui verb reflexiv!

Exemplu: Mă bazez pe Mihai în rezolvarea problemei. (c. ind.)

El se sprijină pe argumente în discursul său. (c. ind.)

3. Complement de agent (de către cine?; de cine?; de ce?)

Exemplu: Elevul este lăudat de profesor.

subiect logic

Taxa a fost plătită de fratele meu.

Malul mâncat de apă s-a surpat.

4. Circumstanțial de loc (unde?; încotro?; de unde?; până unde?)

Exemplu: Am plecat la Iași.

Mergem înspre munti și vom dormi în cort.

5. **Circumstanțial de timp** (*când?*; *de când?*; *până când?*; *cât timp?*)
 Exemplu: În ziua aceea a fost furtună.
 De la Crăciun nu am mai mâncat sarmale.
 A plouat trei zile continuu. (exprimă durată)

6. **Circumstanțial de mod** (*cum?*) → propriu-zis^a
 → comparativ^b

Exemplu: ^aAm plecat în grupuri mari.
^bSe comportă ca prietenul său.

Observație:

Ca = adverb comparativ, având comportament prepozițional, susține cazul acuzativ.

La fel, adverbele: *decât* și *cât*.

Exemplu: El este mai mare decât fratele său.
 Copilul e înalt cât masa.

7. **Circumstanțial de cauză** (*din ce cauză?*; *de ce?*)

Exemplu: Îl durea capul de foame.
 De tata, nu mai încap la calculator.

8. **Circumstanțial de scop** (*cu ce scop?*; *de ce?*)

Exemplu: Au venit în oraș pentru conferința de presă.
 Vor pleca la cumpărături.

9. **Atribut substantival prepozițional** (*care?*; *ce fel de?*)

Exemplu: Flori de tei cad pe asfalt.
 A intrat în camera cu oglinzi.

Observație: Rare se poate construi un atribut în acuzativ fără prepoziție:

Exemplu: Acordarea o vreme de subvenții de la stat nu va rezolva problema de fond.

ATENȚIE! Atributul „o vreme” determină substantivul „acordarea”.

10. **Nume predicativ** (*din ce este?*; *cu ce este?*; *ca ce este?* etc.)

Exemplu: Mobila este de stejar.

Dulceața este din cireșe.
 El a ajuns ca prostul satului.

Observație: Alte funcții a căror cunoaștere este utilă pentru mai bună înțelegere a unor contexte:

1. **Circumstanțial instrumental**: Scriu cu pixul.
2. **Circumstanțial sociativ**: Merg cu prietenii la teatru.

C. DATIV

1. **Complement indirect** (*cui?*)

Exemplu: I-a dat copilului o minge.

2. **Nume predicativ**

Exemplu: Copilul este asemenea părintilor săi.

3. **Atribut substantival datival**

a. cu prepoziție: O fată asemenea Ioanei se descurcă în viață.

b. fără prepoziție: Acordarea de premii elevilor s-a amânat.
 Fiind soră mamei, ea are dreptul la moștenire.

Observație: Substantivul determinat „soră” este nearticulat!

4. **Circumstanțial de mod**

Exemplu: A acționat conform indicațiilor.

5. **Circumstanțial de loc** (dativul locativ, moștenit din latină unde avea numele *dativus loci*)

Exemplu: Așterne-te drumului!
 Stai locului!

Observație: Prepoziții specifice dativului:

datorită

potrivit

grătie

conform

mulțumită

contrar

asemenea

aidoma

1. Atribut substantival genitival (*al cui?*; *a cui?*; *ai cui?* etc.)

Exemplu: Valurile mării fac zgomot.

Ale mării valuri fac zgomot.

Campania contra fumatului a avut succes.

2. Nume predicativ (*al cui este?*; *a cui este?* etc.)

Exemplu: Câinele alb este al vecinului.

Acțiunea aceasta e contra guvernului.

3. Complement indirect

Exemplu: Ei au acționat contra guvernului.

4. Circumstanțial de loc cu prepoziție sau cu locuțiu prepozițională

Exemplu: Norul s-a oprit deasupra casei.

Soldatul a ieșit în fața plutonului.

Au coborât de-a lungul torrentului.

5. Circumstanțial de timp

Exemplu: A ajuns înaintea mamei cu un minut.

6. Circumstanțial de cauză

Exemplu: Am întârziat din cauza traficului.

7. Circumstanțial de scop

Exemplu: A venit aici cu scopul înființării unui partid.

Observație: Prepoziții/locuții prepoziționale specifice genitivului:

*asupra
contra
împotriva*

*deasupra
înaintea
îndărătul*

*în fața
de-a lungul
din cauza etc.*

E. VOCATIV

1. Fără funcție sintactică

- Vocativul se folosește în adresarea directă.
- Se pune între virgule.

Exemplu: — Încearcă, domnule, altă metodă!
— Fată frumoasă, vino cu noi!

V. CONVERSIUNEA

Substantivul devine adverb:

Exemplu: „Ziua ninge, noaptea ninge, dimineața ninge iară...”

(Vasile Alecsandri, *Iarna*)

Observație: Statutul de adverb e foarte slab. În prezență oricărui determinant (de obicei adjecтив), adverbul devine substantiv:

Exemplu:

Toamna se ară ogorul.

Toamna aceasta se ară ogorul.

Toamna = **adverb**

Toamna = **substantiv**

VI. LOCUȚIUNI SUBSTANTIVALE

Locuțiu substantival este un grup de cuvinte cu sens unitar și cu valoarea unui singur substantiv.

Exemplu: Merge cu băgare de seamă.

„M-or troieni cu drag/Aducerii-aminte.”

(M. Eminescu, *Mai am un singur dor*)

Observație: Locuțiu substantivă este o unitate frazeologică nemoedificabilă. De exemplu, nu se va putea spune „*introducere de seamă*” sau „*aporturi aminte*”.

VII. MOMENT ORTOGRAFIC

1. Atenție la forma de plural a unor substantive:

<i>furtun, furtunuri</i>	<i>ciocolată, ciocolate</i>
<i>șemineu, șemineuri</i>	<i>înghețată, înghețate</i>
<i>hotel, hoteluri</i>	<i>monedă, monede</i>
<i>abțibild, abțibilduri</i>	

2. Majoritatea substantivelor feminine fac G-D singular de la forma de plural sau de la un posibil plural pentru cele defective:

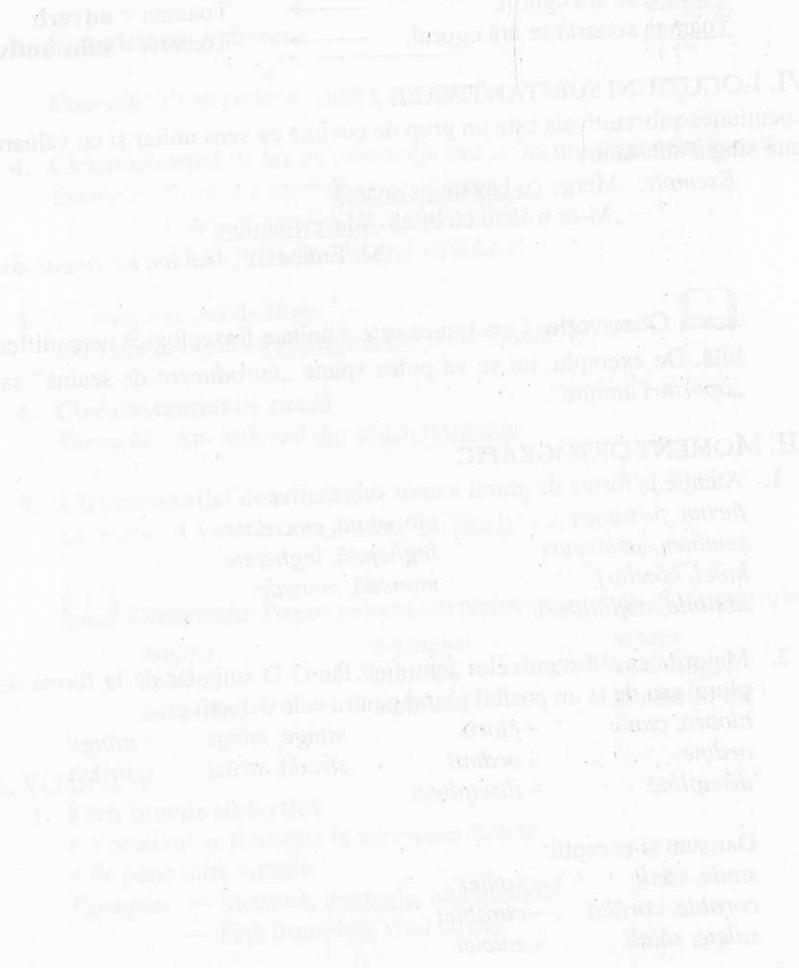
<i>cioară, ciori</i>	<i>– ciorii</i>	<i>minge, mingi</i>	<i>– mingii</i>
<i>ordine</i>	<i>– ordinii</i>	<i>stradă, străzi</i>	<i>– străzii</i>
<i>disciplină</i>	<i>– disciplinei</i>		

Dar sunt și exceptii:

<i>sanie, sănii</i>	<i>– saniei</i>
<i>corabie, corăbii</i>	<i>– corabiei</i>
<i>salcie, sălcii</i>	<i>– salciei</i>

3. Sesizează diferența!

- a. Locuțiunea prepozițională *din cauza* se folosește când substantivul exprimă ceva negativ și este în G:
Acoperișul s-a stricat din cauza furtunii.
- b. Prepoziția *datorită* e potrivită când substantivul exprimă ceva pozitiv și este în D:
El a reușit datorită părintilor.

SUBSTANTIVUL

SCHEMA FUNCȚIILOR DE BAZĂ

A. NOMINATIV

1. Subiect (*cine?*; *ce?*)

Exemplu: Copacii înfloresc primăvara.

2. Nume predicativ (*cine este?*; *ce este?*)

Exemplu: Ștefan este elev.

B. ACUZATIV

1. Complement direct (*pe cine?*; *ce?*)

Exemplu: L-am adus pe băiat în oraș.

2. Complement indirect (*despre cine?*; *despre ce?* etc.)

Exemplu: Vorbim despre vreme.

3. Circumstanțial de loc (*unde?*; *încotro?*; *de unde?*; *până unde?*)

Exemplu: Am plecat la Iași.

4. Circumstanțial de timp (*când?*; *de când?*; *până când?*; *cât timp?*)

Exemplu: În ziua aceea a fost furtună.

5. Circumstanțial de mod (*cum?*)

a. propriu-zis: Am plecat în grupuri mari.

b. comparativ: Se comportă ca prietenul său.

6. Atribut substantival prepozițional (*care?*; *ce fel de?*)

Exemplu: Flori de tei cad pe asfalt.

7. Nume predicativ (*din ce este?*; *cu ce este?*; *ca ce este?* etc.)

Exemplu: Mobila este de stejar.

C. DATIV

1. Complement indirect (*cui?*)

Exemplu: I-a dat copilului o minge.

Exemplu: Copilul este asemenea părintilor săi.

3. Atribut substantival

- a. cu prepoziție: O fată asemenea Ioanei se descurcă în viață.
- b. fără prepoziție: Acordarea de premii elevilor s-a amânat. Fiind soră mamei, ea are drept la moștenire.

4. Circumstanțial de mod

Exemplu: A acționat conform indicațiilor.

D. GENITIV

 1. Atribut substantival genitival (*al cui?*; *a cui?*; *ai cui?* etc.)

Exemplu: Valurile mării fac zgomot.

 2. Nume predicativ (*al cui este?*; *a cui este?*)

Exemplu: Câinele alb este al vecinului.

3. Complement indirect

Exemplu: Ei au acționat contra guvernului.

4. Circumstanțial de loc

Exemplu: Norul s-a oprit deasupra casei.

5. Circumstanțial de timp

Exemplu: A ajuns înaintea mamei cu un minut.

6. Circumstanțial de cauză

Exemplu: Am întârziat din cauza traficului.

7. Circumstanțial de scop

Exemplu: A venit în oraș cu scopul încurajării unui partid.

E. VOCATIV

1. Fără funcție sintactică

Exemplu: — Încearcă, domnule, altă metodă!

ARTICOLUL

ARTICOLUL HOTĂRÂT ENCLITIC

I. DEFINIȚIE. Articolul hotărât enclitic este parte de vorbire flexibilă ce arată că obiectul denumit de substantivul pe lângă care stă este cunoscut locitorului.

II. FORME

Luăm în considerație un substantiv feminin, *floare*, și unul masculin, *copac*. Neutrul nu este necesar să fie reprezentat, deoarece merge la singular cu masculinul, iar la plural cu femininul.

	Singular	Plural
N-A	<i>copacul</i> <i>floarea</i>	<i>copaci</i> <i>florile</i>

Observație: La singularul substantivului *copac*, se adaugă o vocală de legătură: *u*.

	Singular	Plural
G-D	<i>copacului</i> <i>florii</i>	<i>copacilor</i> <i>florilor</i>

III. MOMENT ORTOGRAFIC

1. Substantivele feminine, în general, fac genitivul și dativul singular de la forma de plural: *florii* vine de la *flori*.

De aceea:

<i>soră, surori</i>	→ <i>surorii</i> (grad de rudenie)
<i>soră, sore</i>	→ <i>sorei</i> (asistentei medicale)
<i>piele, piei</i>	→ <i>pieii</i> (la animale)
<i>pană, pene</i>	→ <i>pielii</i> (la oameni) → <i>penei</i> etc.